

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

19 iunie 2018*

„Trimitere preliminară – Spațiul de libertate, securitate și justiție – Returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală – Directiva 2008/115/CE – Articolul 3 punctul 2 – Noțiunea «ședere ilegală» – Articolul 6 – Adoptarea unei decizii de returnare înainte de soluționarea căii de atac împotriva respingerii cererii de protecție internațională de către autoritatea decizională – Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Articolul 18, articolul 19 alineatul (2) și articolul 47 – Principiul nereturnării – Dreptul la o cale de atac efectivă – Permisivitatea de a rămâne într-un stat membru”

În cauza C-181/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Conseil d'État (Consiliul de Stat, Belgia), prin decizia din 8 martie 2016, primită de Curte la 31 martie 2016, în procedura

Sadikou Gnandi

împotriva

État belge,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Tizzano, vicepreședinte, doamna R. Silva de Lapuerta și domnii T. von Danwitz (raportor), J. L. da Cruz Vilaça, C.G. Fernlund și C. Vajda, președinți de cameră, domnul E. Juhász, doamna C. Toader, domnii M. Safjan și D. Šváby, doamna M. Berger, domnul E. Jarašiūnas, doamna K. Jürimäe și domnul C. Lycourgos, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: doamna R. Șereș, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 1 martie 2017,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul Gnandi, de D. Andrien, avocat;
- pentru guvernul belgian, de C. Pochet și de M. Jacobs, în calitate de agenți, asistate de C. Piront, de S. Matray și de D. Matray, avocats;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek și de J. Vlácil, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: franceza.

– pentru Comisia Europeană, de C. Cattabriga și de M. Heller, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 15 iunie 2017,

având în vedere ordonanța de redeschidere a procedurii orale din 25 octombrie 2017 și în urma ședinței din 11 decembrie 2017,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul Gnandi, de D. Andrien, avocat;
- pentru guvernul belgian, de C. Pochet, de M. Jacobs și de C. Van Lul, în calitate de agenți, asistate de C. Piront, de S. Matray și de D. Matray, avocats;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek și de J. Vlácil, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de R. Kanitz, în calitate de agent;
- pentru guvernul francez, de E. de Moustier, de E. Armoët și de D. Colas, în calitate de agenți;
- pentru guvernul neerlandez, de M.K. Bulterman, de P. Huurnink și de J. Langer, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de C. Cattabriga, de M. Heller și de M. Condou-Durande, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor complementare ale avocatului general în ședința din 22 februarie 2018,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Directivei 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală (JO 2008, L 348, p. 98), a Directivei 2005/85/CE a Consiliului din 1 decembrie 2005 privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat (JO 2005, L 326, p. 13, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 242), precum și a principiului nereturnării și a dreptului la o cale de atac efectivă, consacrate la articolul 18 și la articolul 19 alineatul (2) și, respectiv, la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Sadikou Gnandi, pe de o parte, și État belge (statul belgian), pe de altă parte, în legătură cu legalitatea unui ordin, adresat celui dintâi, de a părăsi teritoriul belgian.

Cadrul juridic

Convenția de la Geneva

- 3 Articolul 33 din Convenția privind statutul refugiaților, semnată la Geneva la 28 iulie 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, p. 150, nr. 2545 (1954)], astfel cum a fost completată prin Protocolul privind statutul refugiaților, încheiat la New York la 31 ianuarie 1967, care, la rândul său, a intrat în vigoare la 4 octombrie 1967 (denumită în continuare „Convenția de la Geneva”), intitulat „Interdicția de expulzare și returnare”, prevede la alineatul (1):

„Niciun stat contractant nu va expulza sau returna în niciun fel un refugiat peste frontierele teritoriilor unde viața sau libertatea sa ar fi amenințate pe motiv de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinii politice.”

Dreptul Uniunii

Directivele 2003/9/CE și 2013/33/UE

- 4 Articolul 2 litera (c) din Directiva 2003/9/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 de stabilire a standardelor minime pentru primirea solicitanților de azil în statele membre (JO 2003, L 31, p. 18, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 48) definește noțiunea „solicitant” sau „solicitant de azil”, în sensul acestei directive, ca fiind „un resortisant al unei țări terțe sau un apatrid care a făcut o cerere de azil, cu privire la care nu s-a pronunțat încă o hotărâre definitivă”.

- 5 Articolul 3 din directiva menționată, intitulat „Domeniul de aplicare”, prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă se aplică tuturor resortisanților țărilor terțe și apatrizilor care depun o cerere de azil la frontiera sau pe teritoriul unui stat membru, cât timp aceștia sunt autorizați să rămână pe teritoriul respectiv în calitate de solicitanți de azil, [...]”

- 6 Articolul 2 litera (c) și articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2003/9 au fost înlocuite, în termeni în esență identici, prin articolul 2 litera (b) și, respectiv, prin articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2013/33/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională (JO 2013, L 180, p. 96).

Directivele 2005/85 și 2013/32/UE

- 7 Considerentele (2) și (8) ale Directivei 2005/85 au următorul cuprins:

„(2) Consiliul European [...] a convenit să acționeze pentru instituirea unui sistem european comun de azil, bazat pe aplicarea deplină și globală a [Convenției de la Geneva], afirmând astfel principiul nereturnării, asigurându-se că nicio persoană nu este trimisă acolo unde există riscul de a fi persecutată din nou.

[...]

(8) Prezenta directivă respectă drepturile fundamentale și principiile recunoscute în special de [cartă].”

- 8 Articolul 7 din această directivă, intitulat „Dreptul de a rămâne în statul membru în timpul examinării cererii”, prevede:

„(1) Solicitanților li se permite să rămână în statul membru, numai în scopul procedurii, până la adoptarea unei hotărâri de către autoritatea decizională în conformitate cu procedurile în primă instanță prevăzute la capitolul III. Prezentul drept de a rămâne în statul membru nu constituie un drept de a primi permis de ședere.

(2) Statele membre pot prevedea excepții de la această normă numai în cazul în care, în conformitate cu articolele 32 și 34, o cerere ulterioară nu va mai fi examinată sau în cazul în care vor preda sau, după caz, extrăda o persoană fie către un alt stat membru, în temeiul obligațiilor care decurg dintr-un mandat european de arestare [...] sau din alte considerente, fie către o țară terță, fie către o instanță penală internațională.”

- 9 Articolul 39 din Directiva 2005/85, intitulat „Dreptul la o cale de atac efectivă”, impune statelor membre la alineatul (1) să se asigure că solicitanții de azil au dreptul la o cale de atac efectivă. Articolul 39 alineatul (3) din această directivă are următorul cuprins:

„Statele membre prevăd norme, după caz, în conformitate cu obligațiile lor internaționale, în legătură cu:

- (a) faptul de a se ști dacă acea cale de atac efectivă în temeiul alineatului (1) are ca efect permiterea rămânerii solicitanților în statul membru în cauză până la soluționarea căii de atac;
- (b) posibilitatea unei căi de atac sau a unor măsuri asigurătorii în cazul în care calea de atac în temeiul alineatului (1) nu are ca efect permisiunea ca solicitanții să rămână în statul membru în cauză până la soluționarea căii de atac. [...]

[...]”

- 10 Articolele 7 și 39 din Directiva 2005/85 au fost înlocuite prin articolele 9 și, respectiv, 46 din Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale (JO 2013, L 180, p. 60).

- 11 Potrivit articolului 9 din Directiva 2013/32, intitulat „Dreptul de a rămâne în statul membru în timpul examinării cererii”:

„(1) Solicitanților li se permite să rămână în statul membru, numai în scopul procedurii, până la adoptarea unei hotărâri de către autoritatea decizională în conformitate cu procedurile în primă instanță prevăzute la capitolul III. Prezentul drept de a rămâne în statul membru nu constituie un drept de a primi permis de ședere.

(2) Statele membre pot prevedea excepții de la această normă numai în cazul în care o persoană depune o cerere ulterioară menționată la articolul 41 sau în cazul în care vor preda sau, după caz, extrăda o persoană fie către un alt stat membru, în temeiul obligațiilor care decurg dintr-un mandat european de arestare [...] sau din alte considerente, fie către o țară terță, fie către o instanță penală internațională.

[...]”

12 Articolul 46 din această directivă, intitulat „Dreptul la o cale de atac efectivă”, prevede la alineatul (5):

„Fără a aduce atingere alineatului (6), statele membre permit solicitanților să rămână pe teritoriu până la expirarea termenului de prescripție privind exercitarea dreptului lor la o cale de atac efectivă și, în cazul în care acest drept a fost exercitat în termenul respectiv, până la soluționarea căii de atac.”

Directiva 2008/115

13 Considerentele (2), (4), (6) (8), (9), (12) și (24) ale Directivei 2008/115 au următorul cuprins:

„(2) Consiliul European [...] a recomandat instituirea unei politici eficiente de îndepărtare și returnare, bazată pe standarde comune, pentru ca persoanele în cauză să fie returnate într-o manieră umană și cu respectarea deplină a drepturilor lor fundamentale și a demnității lor.

[...]

(4) Este necesară stabilirea unor norme clare, transparente și echitabile care să asigure o politică de returnare eficientă, ca element necesar al unei politici bine gestionate în domeniul migrației.

[...]

(6) Statele membre ar trebui să ia toate măsurile necesare pentru a asigura că încetarea situației de ședere ilegală a resortisanților țărilor terțe se efectuează printr-o procedură transparentă și echitabilă. [...]

[...]

(8) Se recunoaște că este legitimă returnarea de către statele membre a resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală, cu condiția existenței unor sisteme de azil echitabile și eficiente, care să respecte pe deplin principiul nereturnării.

(9) În conformitate cu Directiva [2005/85], un resortisant al unei țări terțe care a făcut o cerere de azil într-un stat membru nu ar trebui considerat ca aflându-se în situație de ședere ilegală pe teritoriul statului membru respectiv până la intrarea în vigoare a unei decizii negative cu privire la cerere sau a unei decizii de încetare a dreptului de ședere în calitate de solicitant de azil.

[...]

(12) Ar trebui abordată situația resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală, dar care nu pot face încă obiectul unei îndepărtări. [...]

[...]

(24) Prezenta directivă respectă drepturile fundamentale, precum și principiile recunoscute în special de [cartă].”

14 Articolul 2 alineatul (1) din această directivă precizează că aceasta se aplică resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală pe teritoriul unui stat membru.

15 Potrivit articolului 3 din directiva menționată:

„În înțelesul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[...]

(2) «ședere ilegală» înseamnă prezența pe teritoriul unui stat membru a unui resortisant al unei țări terțe, care nu îndeplinește sau nu mai îndeplinește condițiile de intrare, astfel cum sunt stabilite la articolul 5 din [Regulamentul (CE) nr. 562/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 martie 2006 de instituire a unui Cod comunitar privind regimul de trecere a frontierelor de către persoane (Codul frontierelor Schengen) (JO 2006, L 105, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 8, p. 5)], sau alte condiții de intrare, ședere sau reședință în acel stat membru;

[...]

(4) «decizie de returnare» înseamnă decizia sau orice alt act de natură administrativă sau judiciară prin care șederea unui resortisant al unei țări terțe este stabilită sau declarată ca fiind ilegală și prin care se impune sau se stabilește obligația de returnare;

(5) «îndepărtare» înseamnă executarea obligației de returnare, respectiv transportul fizic în afara statului membru;

[...]”

16 Articolul 5 din Directiva 2008/115, intitulat „Principiul nereturnării, interesul superior al copilului, viața de familie și starea de sănătate”, are următorul cuprins:

„La punerea în aplicare a prezentei directive, statele membre acordă atenția cuvenită:

(a) intereselor superioare ale copilului;

(b) vieții de familie;

(c) stării de sănătate a resortisantului în cauză al unei țări terțe

și respectă principiul nereturnării.”

17 Articolul 6 din această directivă, intitulat „Decizia de returnare”, prevede:

„(1) Statele membre emit o decizie de returnare împotriva oricărui resortisant al unei țări terțe aflat în situație de ședere ilegală pe teritoriul lor, fără a aduce atingere excepțiilor menționate la alineatele (2)-(5).

[...]

(4) Statele membre pot decide în orice moment să acorde un permis de ședere autonom sau orice altă autorizație care conferă un drept de ședere, din motive de compasiune, umanitare sau de altă natură, unui resortisant al unei țări terțe aflat în situație de ședere ilegală pe teritoriul lor. În acest caz, nu se emite nicio decizie de returnare. În cazul în care a fost deja eliberată o decizie de returnare, aceasta este retrasă sau suspendată pe durata de valabilitate a permisului de ședere sau a unei alte autorizații care conferă un drept de ședere.

[...]

(6) Prezenta directivă nu interzice statelor membre să adopte o decizie privind încetarea șederii legale, împreună cu o decizie de returnare și/sau o decizie de îndepărtare și/sau o interdicție de intrare în cadrul unei singure decizii sau act administrativ sau judiciar, conform prevederilor legislațiilor lor naționale, fără a aduce atingere garanțiilor procedurale disponibile în temeiul capitolului III și în temeiul altor dispoziții pertinente din dreptul comunitar și național.”

18 Articolul 7 din directiva menționată, intitulat „Plecarea voluntară”, prevede:

„(1) Decizia de returnare prevede un termen adecvat între șapte și treizeci de zile pentru plecarea voluntară, fără a aduce atingere excepțiilor menționate la alineatele (2) și (4). Statele membre pot să prevadă în legislația națională că un astfel de termen este acordat numai pe baza unei cereri din partea resortisantului unei țări terțe. În acest caz, statele membre informează resortisanții în cauză ai țărilor terțe asupra posibilității prezentării unei astfel de cereri.

[...]

(2) Statele membre prelungesc, atunci când este cazul, în mod adecvat termenul plecării voluntare, ținând seama de circumstanțele specifice fiecărui caz în parte, cum ar fi durata șederii, existența copiilor care frecventează școala și existența altor legături familiale și sociale.

[...]”

19 Articolul 8 din aceeași directivă, intitulat „Îndepărtarea”, prevede:

„(1) Statele membre iau toate măsurile necesare pentru a executa decizia de returnare dacă nu a fost acordat un termen pentru plecarea voluntară în conformitate cu articolul 7 alineatul (4) sau dacă obligația de returnare nu a fost îndeplinită în timpul perioadei pentru plecarea voluntară acordată în conformitate cu articolul 7.

[...]

(3) Statele membre pot adopta separat o decizie sau un act administrativ sau judiciar prin care se dispune îndepărtarea.

[...]”

20 Potrivit articolului 9 alineatul (1) din Directiva 2008/115:

„Statele membre amână îndepărtarea:

(a) în cazul în care aceasta ar încălca principiul nereturnării sau

(b) pe durata acordării unui efect suspensiv în conformitate cu articolul 13 alineatul (2).”

21 Articolul 13 din această directivă, intitulat „Căi de atac”, care figurează în capitolul III din aceasta, referitor la „garanții[le] procedurale, prevede la alineatul (1):

„Resortisantului în cauză al unei țări terțe i se acordă posibilitatea unei căi de atac efective împotriva deciziilor referitoare la returnare, astfel cum se menționează la articolul 12 alineatul (1), în fața unei autorități judiciare sau administrative competente sau în fața unui organ competent alcătuit din membri imparțiali și care beneficiază de garanții de independență.”

22 Articolul 15 alineatul (1) din directiva menționată are următorul cuprins:

„Cu excepția cazului în care se pot aplica în mod eficient alte măsuri suficiente, dar mai puțin coercitive într-un caz concret, statele membre pot ține în custodie publică un resortisant al unei țări terțe care face obiectul unor proceduri de returnare doar în vederea pregătirii procesului de returnare și/sau în vederea desfășurării procesului de îndepărtare, în special în cazul în care:

(a) există riscul de sustragere sau

(b) resortisantul în cauză al unei țări terțe evită sau împiedică pregătirea returnării sau procesul de îndepărtare.

Orice măsură de luare în custodie publică este pentru o perioadă cât mai scurtă cu putință și se menține numai pe durata desfășurării și executării, în mod adecvat, a dispozițiilor de îndepărtare.”

Dreptul belgian

23 Articolul 39/70 primul paragraf din loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (Legea din 15 decembrie 1980 privind accesul pe teritoriu, șederea, stabilirea și îndepărtarea străinilor) (*Moniteur belge* din 31 decembrie 1980, p. 14584), în versiunea aplicabilă situației de fapt din litigiul principal (denumită în continuare „Legea din 15 decembrie 1980”), prevede:

„Cu excepția situației în care există acordul persoanei în cauză, nicio măsură de îndepărtare de pe teritoriu sau de returnare nu poate fi executată forțat în privința străinului în termenul stabilit pentru introducerea căii de atac și pe durata examinării acesteia.”

24 Articolul 52/3 alineatul 1 primul și al doilea paragraf din această lege prevede:

„Atunci când Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Comisarul General pentru Refugiați și Apatrizi) nu ține seama de cererea de azil sau refuză să recunoască statutul de refugiat sau să acorde statutul de protecție subsidiară străinului și acesta se află în situație de ședere ilegală în Regat, ministrul sau delegatul său trebuie să emită fără întârziere un ordin de a părăsi teritoriul motivat de unul dintre motivele prevăzute la articolul 7 primul paragraf punctele 1°-12°. Această decizie se notifică persoanei interesate în conformitate cu articolul 51/2.

Atunci când Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul pentru Soluționarea Litigiilor privind Străinii, Belgia) respinge calea de atac a străinului împotriva unei decizii adoptate de Comisarul General pentru Refugiați și Apatrizi în temeiul articolului 39/2 alineatul 1 punctul 1°, iar străinul se află în situație de ședere ilegală în Regat, ministrul sau delegatul său decide fără întârziere prelungirea ordinului de a părăsi teritoriul prevăzut la primul paragraf. Această decizie se notifică fără întârziere persoanei în cauză în conformitate cu articolul 51/2.”

25 Articolul 75 alineatul (2) din arrêté royal du 8 octobre 1981 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (Decretul regal din 8 octombrie 1981 privind accesul pe teritoriu, șederea, stabilirea și îndepărtarea străinilor) (*Moniteur belge* din 27 octombrie 1981, p. 13740), în versiunea aplicabilă faptelor din litigiul principal, prevede:

„În cazul în care Comisarul General pentru Refugiați și Apatrizi refuză să recunoască statutul de refugiat și de protecție subsidiară străinului sau nu ține seama de cererea de azil, ministrul sau delegatul său emite în privința persoanei în cauză un ordin de a părăsi teritoriul, în conformitate cu articolul 52/3 alineatul 1 din [L]ege[a] [din 15 decembrie 1980].”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 26 La 14 aprilie 2011, domnul Gnandi, resortisant togolez, a prezentat autorităților belgiene o cerere de protecție internațională care a fost respinsă, la 23 mai 2014, de Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Comisarul General pentru Refugiați și Apatrizi, Belgia) (denumit în continuare „CGRA”). La 3 iunie 2014, État belge, prin intermediul Office des étrangers (Oficiul pentru Străini, Belgia), a dispus ca domnul Gnandi să părăsească teritoriul.
- 27 La 23 iunie 2014, domnul Gnandi a introdus o cale de atac la Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul pentru Soluționarea Litigiilor privind Străinii, Belgia) împotriva deciziei CGRA din 23 mai 2014. La aceeași dată, el a solicitat în fața acestei instanțe anularea, precum și suspendarea executării ordinului de a părăsi teritoriul din 3 iunie 2014.
- 28 Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul pentru Soluționarea Litigiilor privind Străinii) a respins, prin hotărârea din 31 octombrie 2014, calea de atac introdusă împotriva deciziei CGRA din 23 mai 2014, precum și, prin hotărârea din 19 mai 2015, calea de atac împotriva ordinului de a părăsi teritoriul din 3 iunie 2014. Sesizat de domnul Gnandi cu recurs împotriva acestor două hotărâri, Conseil d'État (Consiliul de Stat, Belgia) a casat, la 10 noiembrie 2015, hotărârea Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul pentru Soluționarea Litigiilor privind Străinii) din 31 octombrie 2014 și a trimis cauza spre judecare în fața acestuia. Procedura principală privește numai recursul în casajie formulat de domnul Gnandi împotriva hotărârii Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul pentru Soluționarea Litigiilor privind Străinii) din 19 mai 2015.
- 29 În cadrul acestei proceduri, Conseil d'État (Consiliul de Stat) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 5 din Directiva [2008/115], care impune statelor membre să respecte principiul nereturnării atunci când pun în aplicare această directivă, precum și dreptul la o cale de atac efectivă, prevăzut la articolul 13 alineatul (1) din aceeași directivă și la articolul 47 din [cartă], trebuie interpretate în sensul că se opun adoptării unei decizii de returnare, astfel cum este prevăzută la articolul 6 din Directiva [2008/115], precum și la articolul 52/3 [alineatul 1] din [Legea din 15 decembrie 1980] și la articolul 75 [alineatul 2] din Decretul regal din 8 octombrie 1981 privind accesul pe teritoriu, șederea, stabilirea și îndepărtarea străinilor, din momentul respingerii cererii de azil de către [CGRA] și, așadar, înainte de a se putea epuiza căile de atac jurisdicționale împotriva acestei decizii de respingere și înainte de a se putea soluționa definitiv procedura de azil?”

Cu privire la persistența litigiului principal

- 30 În fața Curții, guvernul belgian a susținut că nu mai era necesară pronunțarea cu privire la întrebarea preliminară, pentru motivul că ordinul de a părăsi teritoriul, în discuție în litigiul principal, a devenit caduc ca urmare a acordării unui permis de ședere temporară domnului Gnandi și a pronunțării, la 11 martie 2016, de către Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul pentru Soluționarea Litigiilor privind Străinii) a unei hotărâri de anulare a deciziei CGRA din 23 mai 2014.
- 31 În această privință, atât din textul, cât și din economia articolului 267 TFUE rezultă că procedura preliminară presupune ca un litigiu să fie efectiv pendent în fața instanțelor naționale, acestea fiind chemate să pronunțe în cadrul său o decizie susceptibilă să ia în considerare hotărârea pronunțată cu titlu preliminar de Curte. Prin urmare, Curtea poate să verifice, chiar și din oficiu, persistența litigiului principal (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 septembrie 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, punctul 24 și jurisprudența citată).

- 32 În speță, reiese din dosarul aflat la dispoziția Curții că, după introducerea prezentei cereri de decizie preliminară, domnului Gnandi i s-a permis, printr-o decizie a Oficiului pentru Străini din 8 februarie 2016, șederea pe teritoriul belgian până la 1 martie 2017 și că, în urma hotărârii Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul pentru Soluționarea Litigiilor privind Străinii) din 11 martie 2016, cererea sa de protecție internațională a fost din nou respinsă de CGRA la 30 iunie 2016.
- 33 Invitată de Curte să indice dacă consideră că pentru a statua îi este încă necesar un răspuns la întrebarea sa, instanța de trimitere a răspuns că dorea să își mențină cererea de decizie preliminară. Ea a precizat în esență că anularea deciziei CGRA din 23 mai 2014 prin hotărârea Conseil du contentieux des étrangers (Consiliul pentru Soluționarea Litigiilor privind Străinii) din 11 martie 2016 nu a determinat, prin ea însăși, niciun efect juridic asupra ordinului de a părăsi teritoriul, în discuție în litigiul principal, și că acordarea unui permis de ședere temporară domnului Gnandi nu a condus la retragerea implicită a acestui ordin. Instanța de trimitere a adăugat că acesta din urmă producea din nou efecte de la 30 iunie 2016, dată la care a intervenit noua respingere a cererii de protecție internațională a domnului Gnandi de către CGRA.
- 34 În această privință, nu revine Curții competența de a se pronunța, în cadrul unei trimiteri preliminare, cu privire la interpretarea dispozițiilor naționale (Hotărârea din 17 decembrie 2015, Tall, C-239/14, EU:C:2015:824, punctul 35 și jurisprudența citată). În consecință, având în vedere precizările furnizate de instanța de trimitere, trebuie să se considere că litigiul principal este încă pendinte în fața acestei instanțe și că răspunsul Curții la întrebarea adresată rămâne util pentru soluționarea acestui litigiu. Prin urmare, este necesară pronunțarea cu privire la cererea de decizie preliminară.

Cu privire la întrebarea preliminară

- 35 Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă Directiva 2008/115, citită în coroborare cu Directiva 2005/85 și în lumina principiului nereturnării și a dreptului la o cale de atac efectivă, consacrate la articolul 18, la articolul 19 alineatul (2) și la articolul 47 din cartă, trebuie interpretată în sensul că se opune adoptării unei decizii de returnare în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2008/115 împotriva unui resortisant al unei țări terțe care a introdus o cerere de protecție internațională, din momentul respingerii acestei cereri de către autoritatea decizională și, așadar, înainte de soluționarea căii de atac jurisdicționale împotriva acestei respingeri.
- 36 Cu titlu introductiv, trebuie constatat, după cum a arătat instanța de trimitere în cererea sa de decizie preliminară, că ordinul de a părăsi teritoriul, în discuție în litigiul principal, constituie o decizie de returnare în sensul articolului 3 punctul 4 din Directiva 2008/115. Această dispoziție definește astfel noțiunea „decizie de returnare” ca însemnând o decizie sau orice alt act de natură administrativă sau judiciară prin care șederea unui resortisant al unei țări terțe este stabilită sau declarată ca fiind ilegală și prin care se impune sau se stabilește obligația de returnare.
- 37 Potrivit articolului 2 alineatul (1) din directiva în cauză, aceasta se aplică resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală pe teritoriul unui stat membru. În ceea ce privește cu predilecție deciziile de returnare, articolul 6 alineatul (1) din directiva menționată prevede că statele membre emit, în principiu, o astfel de decizie împotriva oricărui resortisant al unei țări terțe aflat în situație de ședere ilegală pe teritoriul lor.
- 38 Pentru a determina dacă o decizie de returnare poate fi adoptată împotriva unui resortisant al unei țări terțe din momentul respingerii cererii sale de protecție internațională de către autoritatea decizională, trebuie deci să se examineze, în primul rând, dacă un astfel de resortisant se află, din momentul acestei respingeri, în situație de ședere ilegală, în sensul Directivei 2008/115.

- 39 În această privință, rezultă din definiția noțiunii „ședere ilegală”, care figurează la articolul 3 punctul 2 din această directivă, că orice resortisant al unei țări terțe care este prezent pe teritoriul unui stat membru fără să îndeplinească condițiile de intrare, de ședere sau de reședință în acesta se află, în virtutea acestui unic fapt, în situație de ședere ilegală (Hotărârea din 7 iunie 2016, Affum, C-47/15, EU:C:2016:408, punctul 48).
- 40 Conform articolului 7 alineatul (1) din Directiva 2005/85, unui solicitant de protecție internațională i se permite să rămână în statul membru, numai în scopul procedurii, până la adoptarea unei hotărâri în conformitate cu procedurile în primă instanță prin care se respinge cererea de protecție internațională. Deși acest drept de a rămâne în statul membru nu constituie, potrivit modului expres de redactare a acestei dispoziții, un drept de a primi permis de ședere, reiese însă, în special din considerentul (9) al Directivei 2008/115, că respectivul drept de a rămâne pe teritoriu se opune faptului ca șederea unui solicitant de protecție internațională să fie calificată drept „ilegală”, în sensul acestei directive, în perioada cuprinsă între introducerea cererii de protecție internațională și adoptarea deciziei în primă instanță prin care se statuează cu privire la aceasta.
- 41 Astfel cum decurge fără ambiguitate din modul de redactare a articolului 7 alineatul (1) din Directiva 2005/85, dreptul de a rămâne pe teritoriu prevăzut în această dispoziție ia sfârșit odată cu adoptarea unei hotărâri prin care se respinge cererea de protecție internațională de către autoritatea decizională în conformitate cu procedurile în primă instanță. În lipsa unui drept de ședere sau a unui permis de ședere acordat persoanei interesate pe alt temei juridic, în special în temeiul articolului 6 alineatul (4) din Directiva 2008/115, care să permită solicitantului căruia i s-a respins cererea să îndeplinească condițiile de intrare, de ședere sau de reședință în statul membru în cauză, această decizie de respingere are drept consecință faptul că, din momentul adoptării sale, solicitantul respectiv nu mai îndeplinește aceste condiții, astfel încât șederea sa devine ilegală.
- 42 Desigur, articolul 39 alineatul (3) litera (a) din Directiva 2005/85 oferă statelor membre posibilitatea de a prevedea norme care să permită solicitanților de protecție internațională să rămână pe teritoriul acestora până la soluționarea unei căi de atac împotriva respingerii cererii de protecție internațională. În speță, articolul 39/70 din Legea din 15 decembrie 1980 pare să conțină o normă de această natură, întrucât acordă solicitanților de protecție internațională dreptul de a rămâne pe teritoriul belgian în termenul stabilit pentru introducerea căii de atac și în perioada examinării acesteia, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere.
- 43 Este de asemenea adevărat că, la punctele 47 și 49 din Hotărârea din 30 mai 2013, Arslan (C-534/11, EU:C:2013:343), Curtea a statuat că permisiunea de a rămâne pe teritoriu în scopul exercitării efective a unei căi de atac împotriva respingerii cererii de protecție internațională se opune aplicării Directivei 2008/115 în cazul resortisantului unei țări terțe care a introdus această cerere până la soluționarea căii de atac împotriva respingerii acesteia.
- 44 Nu se poate însă deduce din această hotărâre că o astfel de permisiune de a rămâne pe teritoriu ar interzice să se considere că, din momentul respingerii cererii de protecție internațională și sub rezerva existenței unui drept de ședere sau a unui permis de ședere precum cel menționat la punctul 41 din prezenta hotărâre, șederea persoanei interesate devine ilegală, în sensul Directivei 2008/115.
- 45 Astfel, în primul rând, având în vedere conținutul întrebărilor preliminare adresate în cauza în care s-a pronunțat hotărârea menționată, precum și contextul în care se înscria aceasta, este necesar să se precizeze că interpretarea reținută în acea hotărâre a fost desprinsă numai cu scopul de a se asigura că procedura de returnare nu va continua atât timp cât solicitantului căruia i s-a respins cererea i se permite să rămână pe teritoriu până la soluționarea căii sale de atac și că, în special în această perioadă, el nu va putea fi luat în custodie publică în scopul îndepărtării, în temeiul articolului 15 din această directivă.

- 46 În al doilea rând, nici articolul 3 punctul 2 din Directiva 2008/115, nici oricare altă dispoziție din aceasta nu fac să depindă caracterul ilegal al șederii de soluționarea unei căi de atac împotriva unei decizii administrative privind încetarea șederii legale sau de lipsa permisiunii de a rămâne pe teritoriu până la soluționarea unei astfel de căi de atac. Dimpotrivă, în timp ce, după cum s-a subliniat la punctul 40 din prezenta hotărâre, reiese din articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2005/85 coroborat cu considerentul (9) al Directivei 2008/115 că dreptul solicitantului de protecție internațională de a rămâne pe teritoriul statului membru în cauză în perioada cuprinsă între introducerea cererii de protecție internațională și adoptarea deciziei în primă instanță prin care se statuează cu privire la aceasta se opune calificării șederii persoanei în cauză drept „ilegală”, în sensul Directivei 2008/115, în această perioadă, nicio dispoziție din Directiva 2005/85 sau din Directiva 2008/115 și niciun considerent al acestora nu prevede, în schimb, că permisiunea de a rămâne pe teritoriul respectiv până la soluționarea căii de atac împotriva respingerii cererii s-ar opune, în ceea ce o privește, unei astfel de calificări.
- 47 În al treilea rând, Directiva 2008/115 nu se bazează pe ideea potrivit căreia caracterul ilegal al șederii și, așadar, aplicabilitatea directivei menționate ar presupune lipsa oricărei posibilități legale, pentru un resortisant al unei țări terțe, de a rămâne pe teritoriul statului membru în cauză, în special până la soluționarea căii de atac jurisdicționale împotriva deciziei privind încetarea șederii legale. Dimpotrivă, această directivă, după cum reiese din considerentul (12) al acesteia, își găsește aplicarea în cazul resortisanților unei țări terțe cărora, deși se află în situație de ședere ilegală, li se permite să rămână în mod legal pe teritoriul statului membru în cauză, în măsura în care nu pot face încă obiectul unei îndepărtări. În special, articolul 7 din directiva menționată prevede stabilirea unui termen adecvat pentru plecarea voluntară a persoanelor în cauză, în cursul căruia acestor persoane, cu toate că se află în situație de ședere ilegală, li se permite încă să rămână pe teritoriu. În plus, conform articolului 5 și articolului 9 alineatul (1) din aceeași directivă, statele membre sunt obligate să respecte principiul nereturnării în ceea ce privește resortisanții unei țări terțe aflați în situație de ședere ilegală și să amâne îndepărtarea lor în cazul în care aceasta ar încălca principiul respectiv.
- 48 În al patrulea rând, trebuie amintit că obiectivul principal al Directivei 2008/115 constă, astfel cum reiese din considerentele (2) și (4) ale acesteia, în instituirea unei politici eficiente de îndepărtare și de repatriere, cu respectarea deplină a drepturilor fundamentale, precum și a demnității persoanelor în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 iulie 2014, Pham, C-474/13, EU:C:2014:2096, punctul 20, și Hotărârea din 15 februarie 2016, N., C-601/15 PPU, EU:C:2016:84, punctul 75, precum și jurisprudența citată).
- 49 Acest obiectiv își găsește o expresie specifică la articolul 6 alineatul (6) din Directiva 2008/115, care oferă în mod explicit statelor membre posibilitatea să adopte o decizie privind încetarea șederii legale, împreună cu o decizie de returnare în cadrul unui singur act administrativ. Astfel, această posibilitate de cumul al celor două decizii într-un singur act administrativ permite statelor membre să asigure concomitența, chiar concentrarea procedurilor administrative care conduc la deciziile menționate, precum și a procedurilor căilor de atac introduse împotriva acestora din urmă. După cum au atras atenția în special guvernele ceh, german și neerlandez, o asemenea posibilitate de cumul permite totodată surmontarea dificultăților practice care privesc notificarea deciziilor de returnare.
- 50 Or, o interpretare a acestei directive potrivit căreia caracterul ilegal al șederii ar fi exclus numai pentru motivul existenței unei permisiuni de a rămâne pe teritoriu până la soluționarea căii de atac împotriva respingerii cererii de protecție internațională ar echivala cu lipsirea de efect util a posibilității unui asemenea cumul și ar contraveni astfel obiectivului privind instituirea unei politici eficiente de îndepărtare și de repatriere. În acest sens, în conformitate cu o asemenea interpretare, o decizie de returnare ar putea fi adoptată numai după soluționarea căii de atac, cu riscul de a întârzia în mod considerabil declanșarea procedurii de returnare și de a o face mai complexă.

- 51 În al cincilea rând, în ceea ce privește necesara respectare a cerințelor care decurg din dreptul la o cale de atac efectivă și din principiul nereturnării, invocate de instanța de trimitere în cuprinsul întrebării sale, se impune să se sublinieze că interpretarea Directivei 2008/115, precum și a Directivei 2005/85 trebuie efectuată, după cum decurge din considerentul (24) al celei dintâi și din considerentul (8) al celei de a doua, cu respectarea drepturilor fundamentale și a principiilor recunoscute în special de cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 decembrie 2015, Tall, C-239/14, EU:C:2015:824, punctul 50).
- 52 În ceea ce privește cu predilecție căile de atac prevăzute la articolul 13 din Directiva 2008/115 împotriva deciziilor referitoare la returnare, precum și cele prevăzute la articolul 39 din Directiva 2005/85 împotriva hotărârilor de respingere a cererilor de protecție internațională, caracteristicile acestora trebuie să fie determinate în conformitate cu articolul 47 din cartă, potrivit căruia orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate are dreptul la o cale de atac efectivă în fața unei instanțe judecătorești, cu respectarea condițiilor prevăzute la articolul menționat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 decembrie 2014, Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, punctul 45, și Hotărârea din 17 decembrie 2015, Tall, C-239/14, EU:C:2015:824, punctul 51).
- 53 Trebuie precizat de asemenea că principiul nereturnării este garantat ca drept fundamental la articolul 18 și la articolul 19 alineatul (2) din cartă (Hotărârea din 24 iunie 2015, H. T., C-373/13, EU:C:2015:413, punctul 65) și este reafirmat printre altele în considerentul (2) al Directivei 2005/85, precum și în considerentul (8) și la articolul 5 din Directiva 2008/115. Articolul 18 din cartă prevede, pe de altă parte, asemenea articolului 78 alineatul (1) TFUE, respectarea normelor Convenției de la Geneva (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2011, N. S. și alții, C-411/10 și C-493/10, EU:C:2011:865, punctul 75).
- 54 Reiese din jurisprudența Curții că, în cazul în care un stat decide să returneze un solicitant de protecție internațională către o țară în care există motive serioase de a crede că ar fi supus unui risc real de tratamente contrare articolului 18 din cartă coroborat cu articolul 33 din Convenția de la Geneva sau articolului 19 alineatul (2) din cartă, dreptul la protecție jurisdicțională efectivă, prevăzut la articolul 47 din aceasta, impune ca solicitantul respectiv să dispună de o cale de atac suspensivă de plin drept împotriva executării măsurii care permite returnarea sa (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 decembrie 2014, Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, punctul 52, și Hotărârea din 17 decembrie 2015, Tall, C-239/14, EU:C:2015:824, punctul 54).
- 55 Desigur, Curtea a statuat deja că lipsa efectului suspensiv al unei căi de atac exercitate numai împotriva hotărârii de respingere a unei cereri de protecție internațională este în principiu conformă cu principiul nereturnării și cu articolul 47 din cartă, având în vedere că executarea unei astfel de decizii nu poate să conducă prin ea însăși la îndepărtarea respectivului resortisant al unei țări terțe (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 decembrie 2015, Tall, C-239/14, EU:C:2015:824, punctul 56).
- 56 În schimb, calea de atac introdusă împotriva unei decizii de returnare în sensul articolului 6 din Directiva 2008/115 trebuie, pentru a asigura, în privința respectivului resortisant al unei țări terțe, respectarea cerințelor care decurg din principiul nereturnării și din articolul 47 din cartă, să aibă un efect suspensiv de plin drept, având în vedere că această decizie îl poate expune pe acest resortisant unui risc real de a fi supus unor tratamente contrare articolului 18 din cartă coroborat cu articolul 33 din Convenția de la Geneva sau unor tratamente contrare articolului 19 alineatul (2) din cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 decembrie 2014, Abdida, C-562/13, EU:C:2014:2453, punctele 52 și 53, precum și Hotărârea din 17 decembrie 2015, Tall, C-239/14, EU:C:2015:824, punctele 57 și 58). Acest lucru este valabil, *a fortiori*, în ceea ce privește o eventuală decizie de îndepărtare în sensul articolului 8 alineatul (3) din această directivă.

- 57 În aceste condiții, nici articolul 39 din Directiva 2005/85 și articolul 13 din Directiva 2008/115, nici articolul 47 din cartă, interpretat în lumina garanțiilor conținute la articolul 18 și la articolul 19 alineatul (2) din aceasta, nu impun existența unui dublu grad de jurisdicție. Este necesar, astfel, numai să existe o cale de atac în fața unei instanțe judecătorești (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 iulie 2011, Samba Diouf, C-69/10, EU:C:2011:524, punctul 69).
- 58 În consecință, în privința unei decizii de returnare și a unei eventuale decizii de îndepărtare, protecția inherentă dreptului la o cale de atac efectivă, precum și principiului nereturnării trebuie să fie asigurată recunoscându-se solicitantului de protecție internațională un drept la o cale de atac efectivă suspensivă de plin drept, în fața a cel puțin unei instanțe judecătorești. Sub rezerva respectării cu strictețe a acestei cerințe, simpla împrejurare că șederea persoanei în cauză este calificată drept ilegală, în sensul Directivei 2008/115, din momentul respingerii cererii de protecție internațională în primă instanță de către autoritatea decizională și că o decizie de returnare poate, prin urmare, să fie adoptată din momentul acestei decizii de respingere sau să fie cumulată cu aceasta într-un singur act administrativ nu contravine nici principiului nereturnării, nici dreptului la o cale de atac efectivă.
- 59 Având în vedere ansamblul acestor considerații, este necesar să se conchidă că, cu excepția cazului în care i s-a acordat un drept de ședere sau un permis de ședere precum cel menționat la articolul 6 alineatul (4) din Directiva 2008/115, resortisantul unei țări terțe se află în situație de ședere ilegală, în sensul Directivei 2008/115, din momentul respingerii cererii sale de protecție internațională în primă instanță de către autoritatea decizională, iar aceasta independent de existența unei permisiuni de a rămâne pe teritoriu până la soluționarea căii de atac împotriva acestei respingeri. Din momentul respectivei respingeri sau în mod cumulativ cu aceasta într-un singur act administrativ, o decizie de returnare poate deci, în principiu, să fie adoptată împotriva unui astfel de resortisant.
- 60 În aceste condiții, trebuie subliniat, în al doilea rând, că statele membre sunt obligate să se asigure că orice decizie de returnare respectă garanțiile procedurale prevăzute în capitolul III din Directiva 2008/115, precum și celelalte dispoziții pertinente ale dreptului Uniunii și ale dreptului național. O astfel de obligație este prevăzută în mod explicit la articolul 6 alineatul (6) din această directivă în cazul în care decizia de returnare este adoptată simultan cu momentul la care intervine respingerea cererii de protecție internațională în primă instanță de către autoritatea decizională. Această obligație trebuie să se aplice de asemenea într-o situație, precum cea în discuție în litigiul principal, în care decizia de returnare a fost emisă imediat după respingerea cererii de protecție internațională, separat într-un act administrativ și de către o autoritate diferită.
- 61 În acest context, revine statelor membre atribuția să asigure deplina eficacitate a căii de atac împotriva deciziei prin care se respinge cererea de protecție internațională, cu respectarea principiului egalității armelor, ceea ce impune în special suspendarea tuturor efectelor deciziei de returnare în termenul stabilit pentru introducerea căii de atac și, în cazul în care se introduce o asemenea cale de atac, până la soluționarea acesteia.
- 62 În această privință, nu este suficient ca statul membru în cauză să nu procedeze la o executare forțată a deciziei de returnare. Este necesar, dimpotrivă, ca efectele juridice ale acestei decizii să fie suspendate în ansamblu și deci în special ca termenul pentru plecarea voluntară prevăzut la articolul 7 din Directiva 2008/115 să nu înceapă să curgă atât timp cât persoanei în cauză i se permite să rămână pe teritoriu. În plus, în această perioadă, ea nu poate fi luată în custodie publică în scopul îndepărtării în aplicarea articolului 15 din această directivă.
- 63 Pe de altă parte, până la soluționarea căii de atac împotriva respingerii cererii sale de protecție internațională în primă instanță de către autoritatea decizională, persoana în cauză trebuie, în principiu, să poată beneficia de drepturile care decurg din Directiva 2003/9. Astfel, articolul 3 alineatul (1) din această directivă condiționează aplicarea acesteia numai de existența unei autorizații de a rămâne pe teritoriu în calitate de solicitant și, prin urmare, nu exclude o asemenea aplicare în ipoteza în care persoana în cauză, deși dispune de o asemenea autorizație, se află în situație de ședere

ilegală, în sensul Directivei 2008/115. În această privință, reiese din articolul 2 litera (c) din Directiva 2003/9 că persoana în cauză își păstrează statutul de solicitant de protecție internațională în sensul acestei directive atât timp cât nu s-a pronunțat încă o hotărâre definitivă cu privire la cererea sa (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 septembrie 2012, Cimade și GISTI, C-179/11, EU:C:2012:594, punctul 53).

- 64 În plus, având în vedere că, în pofida adoptării unei decizii de returnare din momentul respingerii cererii de protecție internațională în primă instanță de către autoritatea decizională sau în mod cumulativ cu aceasta într-un singur act administrativ, solicitantului de protecție internațională trebuie să i se permită să rămână pe teritoriu până la soluționarea căii de atac împotriva acestei respingeri, statele membre sunt obligate să permită persoanelor în cauză să se prevaleze de orice schimbare a circumstanțelor intervenită după adoptarea acestei decizii de returnare, care ar fi de natură să aibă un impact semnificativ asupra aprecierii situației persoanei în cauză în raport cu Directiva 2008/115, în special cu articolul 5 din aceasta.
- 65 În sfârșit, după cum reiese din considerentul (6) al Directivei 2008/115, statele membre trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a asigura respectarea unei proceduri de returnare transparente și echitabile (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2014, Mahdi, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, punctul 40, și Hotărârea din 5 noiembrie 2014, Mukarubega, C-166/13, EU:C:2014:2336, punctul 61). În acest temei, le revine atribuția ca, atunci când decizia de returnare este adoptată din momentul respingerii cererii de protecție internațională în primă instanță de către autoritatea decizională sau cumulativ cu aceasta într-un singur act administrativ, să se asigure că solicitantul de protecție internațională în cauză este informat în mod transparent cu privire la respectarea garanțiilor menționate la punctele 61-64 din prezenta hotărâre.
- 66 În speță, instanța de trimitere precizează că decizia de returnare în discuție în litigiul principal, cu toate că nu poate face obiectul unei executări forțate înainte de soluționarea căii de atac introduse de domnul Gnandi împotriva respingerii cererii sale de protecție internațională, îi este totuși defavorabilă acestuia, în condițiile în care îl obligă să părăsească teritoriul belgian. Sub rezerva verificării de către această instanță, rezultă astfel că condiția garanției evocată la punctele 61 și 62 din prezenta hotărâre, potrivit căreia procedura de returnare trebuie să fie suspendată până la soluționarea acestei căi de atac, nu este îndeplinită.
- 67 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea preliminară că Directiva 2008/115, citită în coroborare cu Directiva 2005/85 și în lumina principiului nereturnării și a dreptului la o cale de atac efectivă, consacrate la articolul 18, la articolul 19 alineatul (2) și la articolul 47 din cartă, trebuie interpretată în sensul că nu se opune adoptării unei decizii de returnare în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2008/115, împotriva unui resortisant al unei țări terțe care a formulat o cerere de protecție internațională, din momentul respingerii acestei cereri de către autoritatea decizională sau cumulativ cu aceasta într-un singur act administrativ și, așadar, înainte de soluționarea căii de atac jurisdicționale împotriva acestei respingeri, cu condiția în special ca statul membru în cauză să garanteze ca efectele juridice ale deciziei de returnare să fie suspendate, în ansamblu, până la soluționarea acestei căi de atac, ca solicitantul respectiv să poată beneficia, în această perioadă, de drepturile care decurg din Directiva 2003/9 și ca acesta să se poată prevala de orice schimbare a circumstanțelor intervenită după adoptarea deciziei de returnare, care ar fi de natură să aibă un impact semnificativ asupra aprecierii situației persoanei în cauză în raport cu Directiva 2008/115, în special cu articolul 5 din aceasta, aspect a cărui verificare revine instanței naționale.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 68 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind standardele și procedurile comune aplicabile în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală, citită în coroborare cu Directiva 2005/85/CE a Consiliului din 1 decembrie 2005 privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat și în lumina principiului nereturnării și a dreptului la o cale de atac efectivă, consacrate la articolul 18, la articolul 19 alineatul (2) și la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretată în sensul că nu se opune adoptării unei decizii de returnare în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2008/115, împotriva unui resortisant al unei țări terțe care a formulat o cerere de protecție internațională, din momentul respingerii acestei cereri de către autoritatea decizională sau cumulativ cu aceasta într-un singur act administrativ și, așadar, înainte de soluționarea căii de atac jurisdicționale împotriva acestei respingeri, cu condiția în special ca statul membru în cauză să garanteze ca efectele juridice ale deciziei de returnare să fie suspendate, în ansamblu, până la soluționarea acestei căi de atac, ca solicitantul respectiv să poată beneficia, în această perioadă, de drepturile care decurg din Directiva 2003/9/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 de stabilire a standardelor minime pentru primirea solicitanților de azil în statele membre și ca acesta să se poată prevala de orice schimbare a circumstanțelor intervenită după adoptarea deciziei de returnare, care ar fi de natură să aibă un impact semnificativ asupra aprecierii situației persoanei în cauză în raport cu Directiva 2008/115, în special cu articolul 5 din aceasta, aspect a cărui verificare revine instanței naționale.

Semnături